

DE BOERENORLOG 1899 - 1902

Jan van Riebeeck
Stichter van de Kaapkolonie

In "NOVIOPOSTA" nr. 9 werd het eerste deel van dit artikel opgenomen en in nr. 11 het tweede deel. Na een inleiding over de geschiedenis van Zuid-Afrika en "De Boerenoorlog" behandelde de schrijver de censuur volgens het schema op bladzijde 12 in "NOVIOPOSTA" nr.9. Na twee afleveringen zijn we nu aangeland halverwege onderdeel D dat de post van en naar Boeren in Britse Krijgsgevangenschap tot onderwerp heeft.

We pakken de draad weer op en gaan verder met de bespreking van genoemde post.

d. Krijgsgevangen in Brits-Indië en op Ceylon.

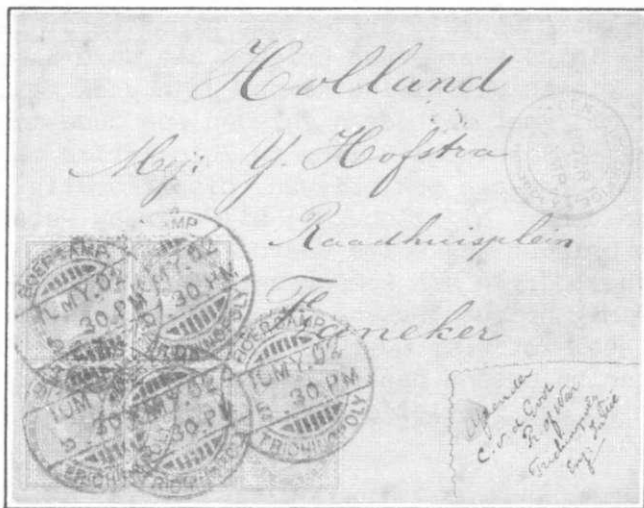
Heel veel krijgsgevangenen zijn door de Britten overgebracht naar Brits-Indië en naar Ceylon. Op het vasteland waren zeker 18 verschillende kampen en op Ceylon 6. De Boeren hebben op sommige plaatsen een zekere bewegingsvrijheid, b.v. op Ceylon, maar zij moesten wel verklaren geen ontsnappingspogingen te zullen doen. In Mount Lavinia was een soort herstellingsoord met plaats voor 150 gevangenen: de plaats lag in een hoog gelegen gebied, zodat het klimaat daar minder tropisch was.

Het spreekt vanzelf dat er een groot verschil kan zijn in de waarde van brieven uit deze kampen: vooral brieven uit kleine kampen zijn vaak zeldzaam. Het verhaal gaat dat jaren geleden een oude man een postzegeltentoonstelling in Zuid-Afrika bezocht: hij had een pak brieven, die afkomstig waren van zijn vader, bij zich. Hij wilde graag weten of deze brieven nog enige waarde hadden. Het bleek dat zijn vader in een kamp gezeten had, waarvan maar weinig brieven bekend waren. Verzamelaars hadden er heel wat voor over gehad zo'n brief te bezitten en nu opeens daalde de prijs van deze poststukken op een geweldige manier!

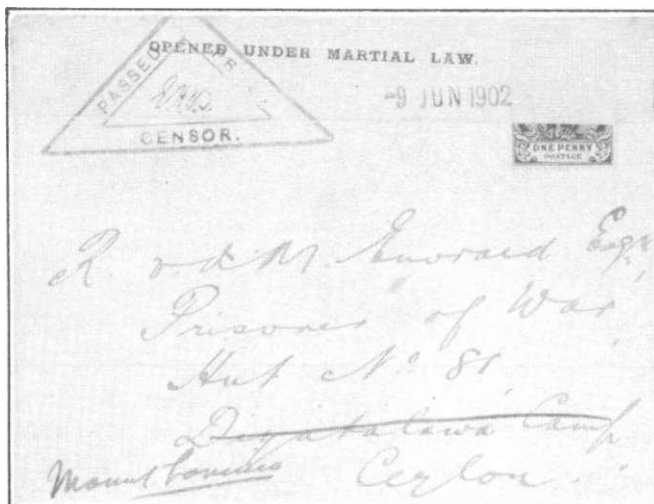

Brief met afstempeling Army Post Office Elandfontein op 10 febr. 1902 en bestemd voor een krijgsgevangene in India. Op de voorzijde het censurstempel van Satara: dit stempel is door een krijgsgevangene uit kurk gesneden.

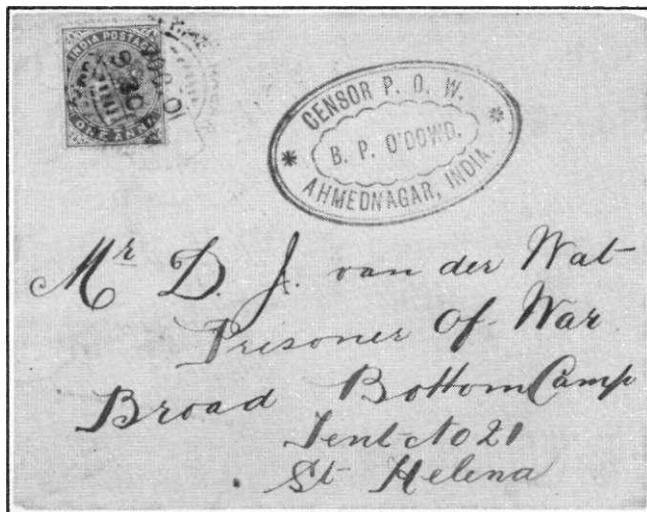
Satara is een plaats waar krijgsgevangenen, die hun erewoord gaven, een grote vrijheid genoten.

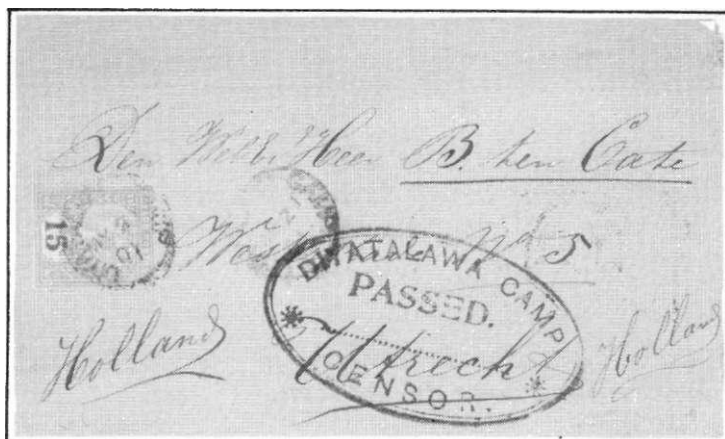
Brief, afgestempeld op 10 mei 1902 met een speciaal stempel Boercamp-Trichinopoly.

Brief, afgestempeld te Colesberg op 9 juni 1902 en bestemd voor een krijgsgevangene in het Diatalawakamp. De brief werd doorgestuurd naar Mout Lavinia, een herstellingsoord voor zieke krijgsgevangenen.

Brief, afgestempeld te Ahmednagar in India op 7 okt. 1901 en bestemd voor een krijgsgevangene op St.Helena. Op de enveloppe het censuurstempel van het kamp met daarin de naam van de censor.

Brief, afgestempeld op 21 mei 1901 in het Diatalawa-kamp en bestemd voor Utrecht. Op de brief het censuurstempel van het kamp.

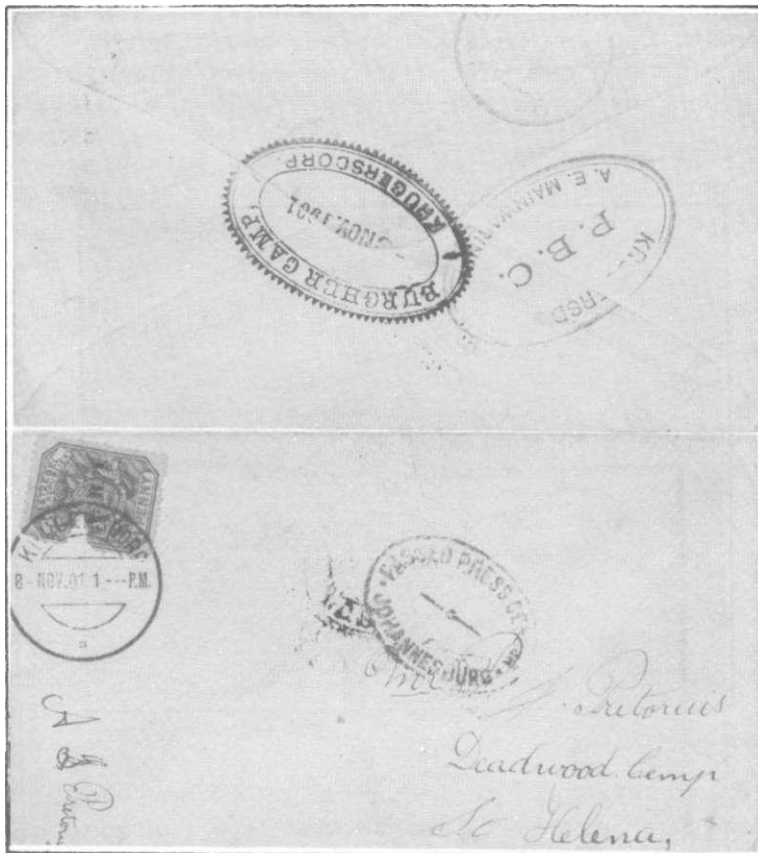
Brief, afgestempeld op 17 nov. 1901 met het poststempel RAGAMACAMP; de brief is bestemd voor Zeist. Op de achterzijde het censuurstempel van het kamp.

E. Post van en naar Boeren en hun familieleden, geïnterneerd door de Britten.

a. Burgerkampen.

Naast de kampen voor de krijgsgevangenen zowel in als buiten Zuid-Afrika, zijn er Ook zogenaamde "Burger Campen" geweest. In deze kampen werden

vooral de vrouwen en de kinderen opgesloten van Boeren, van wie de Britten wisten of dachten dat zij gevaarlijk waren. De behandeling in deze kampen liet veel te wensen over.

Brief, afgestempeld te Krugersdorp op 8 nov. 1901 en afkomstig van een burger-geïnterneerde, voorzien van drie censuurstempels.

b. Kampen in Portugal.

Toen de strijd tegen de Britten steeds moeilijker werd, trokken veel Boeren zich terug in het buurland Mozambique, toen nog een Portugese kolonie: van hieruit werden herhaaldelijk onverwachte en snelle overvallen op de Britten uitgevoerd. De Britse regering heeft toen de Portugese regering onder druk gezet en daarna werden een aantal Boeren naar Portugal overgebracht. Hier werden zij in kampen gehuisvest. Eén van deze kampen was gevestigd te Peniche in een oud kasteel: hier waren alleen al 380 gevangenen ondergebracht.

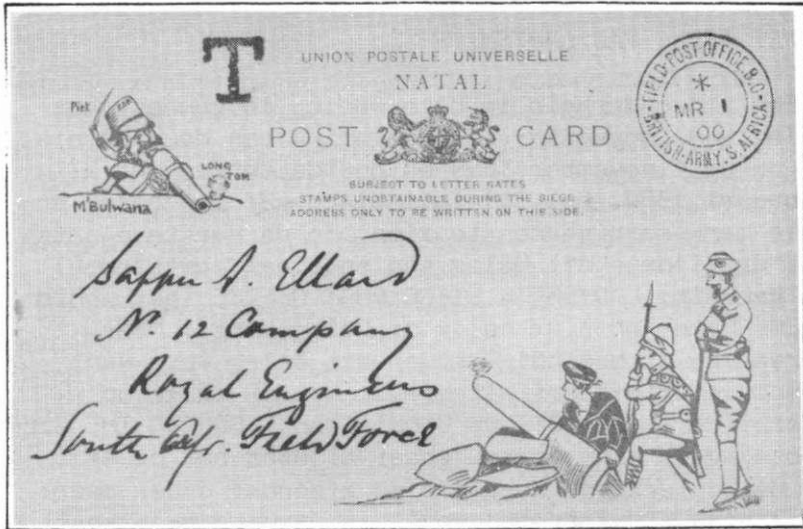
Brief, afgestempeld te Ladysmith op 24 nov. 1901 en bestemd voor een Boer, geïnterneerd in Portugal. De brief is afkomstig van een krijgsgevangene, hetgeen blijkt uit een censurstempel op de voorkant van de enveloppe : PRISONERS OF WAR LADYSMITH. De aanduiding k/o V.C.Pretorius betekent, "care of Veld Cornet Pretorius", dat wil zeggen per adres van de officier die de leiding had over een groep krijgsgevangenen, waartoe geadresseerde behoorde.

- HET BELEG VAN LADYSMITH

Een bijzonderheid in deze oorlog is geweest het beleg van Ladysmith: de belegering van deze plaats begon op 1 november 1899 en duurde tot en met 27 februari 1900. Ook filatelistisch gaf dit beleg enkele merkwaardigheden te zien. In de eerste plaats was er tijdens dit beleg een speciaal poststempel in gebruik: LADYSMITH SIEGE POST OFFICE (het woord SIEGE betekent hier beleg of belegering). Maar direct na de beëindiging van het beleg werd een speciale briefkaart uitgegeven waarop zelfs op de voorzijde staat: STAMPS UNOBTAINABLE DURING THE SIEGE (postzegels niet verkrijgbaar tijdens het beleg). Op de achterzijde schrijft de afzender onder meer: "wij zijn tenslotte bevrijd Bewaar deze kaart als een herinnering, ze zijn speciaal gedrukt. Sorry dat ik geen postzegel kon krijgen en zo jou moet laten betalen."

Brief, voorzien van een noodstempel, gebruikt tijdens het beleg van Ladysmith.

Speciale herdenkingskaart uit Ladysmith met Britse veldpostafstempeling per 1 maart 1900.

- TOT BESLUIT.

In het voorgaande heb ik getracht iets te vertellen over een oorlog, die alweer bijna 100 jaar geleden plaats vond. Het was echter een oorlog waarbij op filatelistisch gebied voor het eerst veel nieuwigheden naar voren kwamen, zoals post uit kampen voor krijgsgevangenen, gecensureerde poststukken, enz. enz. In alle daarop volgende oorlogen werd dit helaas een vanzelfsprekendheid, terwijl het zich niet laat aanzien dat al deze narigheden nu tot het verleden zullen gaan behoren.

Drs.W.J.van Doorn

**INTERNATIONALE
POSTZEGEL RUILDAG**

Zondag 28 september 1986

in Hotel ERICA te BERG EN DAL
van 10.00-17.00 uur